

Nadzor za nadzornika

NEVEN BORAK

KOMAJ TE DEN po objavi posebne priloge o Sloveniji v londonskem Financial Timesu je Slovenija spet prišla na strani tega časopisa. Tokrat je Reuter iz Ljubljane poročal o obtožbah na račun največjega slovenskega vzajemnega sklada. Tudi Reuter je seveda s prstom kazal predvsem na Proficio Dadas in navajal izjave delavcev agencije za trg vrednostnih papirjev o trgovanju med povezanimi družbami, ki jih obvladuje, o neustreznih poročilih o poslovanju, preveliki koncentraciji naložb, o tesnih zvezah s borznoposredniško hišo in finančnimi svetovalnimi podjetji. Reuter navaja tudi izjavo analitika Creditanstalta o koristnosti ukrepov agencije, češ da bodo ti dolgoročno omejili monopol na trgu. Drugi so govorili o tem, da bo agencija s svojim ukrepanjem povzročila zlom trga.

Toda podrobnejša analiza tega neljubega primera nam razkrije, da je vir krepkih zaušnic pravni državi, razvoju finančne ureditve in varstvu varčevalcev v agenciji sami, in ne zunaj nje.

Prvi so na to opozorili ustanovitelji iniciativnega odbora vlagateljev v investicijske sklade DZU Proficia Dadas, d. o. o., ki so v svojem pismu predsedniku vlade in agenciji za trg vrednostnih papirjev ocenili, da so bili zavedeni, ko so pričakovali, da Agencija korektno opravlja z zakonom zaupano ji nalogo nadzora.

Razkrivanje je nadaljevala agencija sama, ki je v sporočilu za javnost zapisala, da je intenzivno začela preverjati poslovanje skladov šele sredi minulega leta, čeprav je zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje v 145. členu določil rok za uskladitev poslovanja pravnih oseb, ki upravljajo vzajemne sklade, z določbami zakona do 31. aprila 1994, da je doslej izdala dovoljenje dvema družbama za upravljanje štirih vzajemnih skladov in da preostalih trinajst vzajemnih skladov posluje brez dovoljenja.

Tretja zaušnica je v javnih sporočilih bila zamolčana: tudi pri teh dveh družbah oziroma pri štirih skladih, ki jih družbi upravljata, ne gre za dovoljenja, ki bi jih predvideval zakon, temveč za fantomska začasna dovoljenja, nastala na podlagi nekakšnih pravil za izdajanje začasnih dovoljenj za upravljanje vzajemnega sklada, ki niso predvidena v zakonu in so torej brez vsakršne zakonske podlage.

Četrta zaušnica je v nespoštovanju že omenjenega 145. člena, ki nalaga agenciji, da v nastalih razmerah začne postopek likvidacije vzajemnega sklada (vseh skladov, ne samo tistih, ki jih upravlja Proficia Dadas) po 53. členu zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje oziroma prenos upravljanja po 54. členu. Nespoštovanje teh določb skupaj z nespoštovanjem prehodnih in končnih določb iz zakona o bankah in hranilnicah pomeni, da država še spodbuja delovanje sivega trga denarja, namesto da bi ga odpravljala. Zakaj država? Zato, ker so v strokovnem svetu agencije poleg tako imenovanih neodvisnih strokovnjakov (med njimi so nekateri sodelovali pri nastajanju zakonodaje, ki bi jo morali uresničevati eden pa celo ni več "neodvisen", karkoli že to pomeni, saj se je zaposlil v agenciji), predvidena mesta za banko Slovenije, ministristvo za finance in ministristvo za ekonomske odnose in razvoj.

Peta zaušnica je povezana s tem, da agencija v preteklosti ni ugotavljala in preprečevala trgovanja med povezanimi osebami, to pa lahko pomeni, da primer Proficie Dadas samo razgalja način delovanja trga vrednostnih papirjev in dokazuje, da ta zares temelji predvsem na notranjem trgovanju in da je njegova likvidnost silno majhna.

Šesta zaušnica je javni poziv Združenja članov borze agenciji

predvsem na notranjem trgovanju in da je njegova likvidnost silno majhna.

Šesta zaušnica je javni poziv Združenja članov borze agenciji za trg vrednostnih papirjev, naj se v prihodnje izogiba podobnim izjavam, češ da so njene strokovne službe pooblaščenice za opravljanje nadzora in ugotavljanje kršitev zakona ter ob ugotovljenih kršitvah za ukrepanje z uporabo sankcij, predvidenih z zakonom. Res, toda pozivu ne bi škodoval stavek, ki bi izražal interes članov združenja, da se čimprej doseže legalizacija dejavnosti vzajemnih skladov.

Najnovejša zaušnica je izjava agencije, da se strinja s predlogi Proficie Dadasa za razrešitev nastalega položaja. Seveda pri tem takoj trčimo ob vprašanje pravne podlage. Zakon ne pozna prenosa vzajemnih skladov v skrbništvo poslovne banke, pozna pa prenos upravljanja na drugo družbo za upravljanje, ki izpolnjuje pogoje za upravljanje vzajemnega sklada (ponovimo, da jih zdaj ne izpolnjuje nobena družba), če ta privoli v prevzem upravljanja. O prenosu agencija sprejme sklep, v katerem pooblasti banko, ki jo je družba za upravljanje s pogodbo pooblastila za upravljanje vseh poslov v zvezi z denarnim poslovanjem investicijskega sklada. Družba za upravljanje - prevzemnica mora prilagoditi naložbe investicijskih skladov, ki jih upravlja v skladu z določbami zakona. Tako smo spet na začetku zgodbe. Na podlagi poročil lahko sodimo, da agencija takega sklepa ni sprejela. Njeno strinjanje ali nestrinjanje s predlogi Proficie Dadas je zato pravno irelevantno, če njene odločitve ne slonijo na zakonu. Videj je, da zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje tam nihče več ne jemlje resno.

Vzorec je prepoznaven. Napake zaradi nespoštovanja zakonskih določil agencija poskuša odpravljati z novimi določili (tako je tudi določilo o omejevanju vpisovanja v sklade), ki nimajo zakonske podlage. V javnosti seveda odmeva razprava o vzrokih in posledicah ukrepa agencije. Razpravljati pa je treba tudi, in to zelo resno, o agenciji sami in o njenih pristojnostih.